

Školský vzdelávací program

ISCED 3A - gymnázium

Spoločenskovedný seminár

III. ročník

Časová dotácia predmetu

Vzdelávací program predmetu Spoločenskovedný seminár pre III. ročník je spracovaný na základe štátneho vzdelávacieho programu s dotáciou 2 hodiny týždenne.

Charakteristika predmetu

Predmet Spoločenskovedný seminár je koncipovaný tak, aby svojim obsahom pomáhal žiakom orientovať sa v sociálnej realite a ich začleňovaní do rôznych spoločenských vzťahov a väzieb. Otvára cestu k realistickému sebaopoznávaniu a poznávaniu osobnosti druhých ľudí a k pochopeniu vlastného konania i konania druhých ľudí v kontexte rôznych životných situácií. Rozvíja občianske a právne vedomie žiakov, posilňuje zmysel jednotlivcov pre osobnú i občiansku zodpovednosť a motivuje žiakov k aktívnej účasti na živote demokratickej spoločnosti. Poskytuje základy ekonomickej gramotnosti, učí žiakov základnej orientácii a uplatneniu sa na pracovnom trhu aj v medzinárodnom meradle, oboznamuje so základným kategoriálno-pojmovým aparátom filozofie, prezentuje filozofiu a jej dejiny ako určité laboratórium ľudského myslenia.

Ciele

Prezentovať filozofiu a jej dejiny ako určité laboratórium ľudského myslenia a výkony jednotlivých filozofov ako inšpirujúcu ukážku toho, ako sa ľudské myslenie rodilo, v čase menilo a precizovalo v strete s inými myšlienkovými platformami. Exponovanie problematiky by malo byť volené tak, aby študentov podnecovalo najmä k videniu súvislostí a

k abstraktnému a kritickému mysleniu. Pod posledne spomenutou vzdelávacou intenciou rozumieme najmä potrebu učiť žiakov k určitej opatrnosti a poctivosti v myslení.

Sprístupniť základné pojmové a metodologické inštrumentárium filozofie.

Nemenej dôležitým očakávaným efektom výučby filozofie je pestovanie rešpektu k iným názorom a argumentatívny spôsob vyrovnávania sa s tými z nich, ktoré odporujú ich vlastným presvedčeniam. Tým, že žiakov naučíme chápať historické opodstatnenie jednotlivých filozofických smerov, prúdov, pozícií či myšlienok, porozumieť ich argumentačnej opore a hodnotovému pozadiu a oceniť príslušný intelektuálny výkon, i keď sa nezhoduje s nimi zastávaným stanoviskom, ich zároveň učíme tolerancii.

Predmet sa cieľmi spolupodieľa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií:

- sociálnych a personálnych,
- spoločenských a občianskych,

- iniciatívnosť a podnikavosť,
- schopnosť naučiť sa učiť.

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Vyučovací predmet Spoločenskovedný seminár sa podieľa na rozvoji kľúčových kompetencií najmä rozvíjaním týchto predmetových kompetencií:

Kognitívne kompetencie - žiak rozvíja kritické myslenie, ktoré predpokladá syntézu a komparáciu poznatkov; žiak je flexibilný, dokáže hľadať optimálne riešenia vzhľadom k situácii, v ktorej sa nachádza; žiak pozitívne a konštruktívne pristupuje k riešeniu problémov;

Komunikačné kompetencie - žiak sa dokáže jasne a zrozumiteľne vyjadrovať verbálne a neverbálne a zároveň rozumie odbornej terminológii; žiak vie písomne i ústne vyjadriť získané poznatky a zručnosti, dokáže argumentovať, prezentovať svoje postoje a stanoviská; žiak má schopnosť využívať informačné technológie a vedieť vyhľadávať a sprostredkovať informácie iným;

Učebné kompetencie - žiak sa vie motivovať pre dosiahnutie cieľa, vie si odôvodniť svoje hodnotové postoje a buduje si celoživotné návyky; žiak má schopnosti získavať, triediť a systematicky využívať získané poznatky; žiak si vie organizovať čas, pozná životné priority, vie sa podľa nich aj riadiť a dodržiavať základné pravidlá; žiak vie pozitívne prijímať podnety z iného kultúrneho prostredia a zaujímať k nim hodnotové stanovisko;

Interpersonálne kompetencie - žiak má pozitívny vzťah k sebe a iným; vie objektívne zhodnotiť svoje prednosti a nedostatky a v každej situácii vie predvídať následky svojho konania; žiak rozvíja kompetenciu sebaovládania, motivácie konať s určitým zámerom, byť asertívnym, využívať empatiu ako prostriedok interpersonálnej komunikácie; žiak vie efektívne pracovať v kolektíve;

Postojové kompetencie - žiak sa zapája do školskej záujmovej a mimoškolskej činnosti; žiak vie využiť poznatky, skúsenosti a zručnosti z oblasti náuky o spoločnosti a iných predmetov so zameraním na humanitné vedy;

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

Vzdelávací štandard

Obsahový štandard

Predmet oboznamuje žiakov s vybranými poznatkami z oblasti psychológie, sociológie, politológie, práva, ekonómie, sveta práce a filozofie, ktoré ich vedú k poznávaniu seba a iných, k chápaniu personálnych, interpersonálnych, sociálnych a ekonomických vzťahov medzi jednotlivcov a spoločnosťou. Podieľa sa na mravnom, občianskom a intelektuálnom rozvoji žiakov.

Základné filozofické problémy

- filozofia a mýtus
- filozofické otázky a filozofické disciplíny
- filozofia, veda, náboženstvo, umenie, ideológia

Dejinnno-filozofický exkurz

- periodizácia dejín filozofie
- znaky západnej filozofie a genéza základných filozofických stanovísk v jej dejinách
- hlavné otázky ontológie, gnozeológie a filozofickej antropológie
- predstavitelia (Platon, Aristoteles, Sv. Augustín, Tomáš Akvinský, Mikuláš Kuzánsky, Francis Bacon, René Descartes, David Hume, Immanuel Kant)

Religionistika

- prvky náboženstva
- náboženské organizácie a spoločenstvá
- náboženské systémy

Výkonový štandard

Žiak dokáže:

Uviesť tri rozdielne znaky filozofie a mýtu.

Nájsť v texte znaky mytologického a filozofického uvažovania.

Na základe filozofického textu sformulovať otázku, ktorú tento text rieši a zaradiť ju do filozofickej disciplíny.

Sformulovať vlastné stanovisko k filozofickému textu a postaviť vlastnú otázku, na základe

inšpirácie filozofickým textom.

Uviesť jeden spoločný a jeden rozdielny znak filozofie a vedy, filozofie a náboženstva, filozofie a umenia, filozofie a ideológie.

Identifikovať prvky filozofickej reflexie, vedeckého vyjadrovania, náboženského presvedčenia,

umeleckej tvorby a ideologizmov v texte, ktorý obsahuje viacero týchto zložiek.

Uviesť, ktoré témy resp. problémy sú ťažiskové pre jednotlivé obdobia dejín filozofie.

Vysvetliť príčiny zmien ťažiskových tém a problémov.

Identifikovať spoločné črty vlastné Západnej filozofii ako celku, ktoré ju odlišujú od filozofického myslenia spätého s iným kultúrnym podhubím.

Identifikovať problémy, otázky a spory, ktoré zohrávali úlohu kryštalizačného jadra filozofických diskusií a polemík.

Nájsť vo filozofických textoch odpovede filozofov na učiteľom vybrané základné otázky ontológie, gnozeológie a filozofickej antropológie, porovnať ich a zaujať vlastné stanovisko.

Rozlíšiť medzi jednotlivými prvkami náboženstva a poznať ich význam.

Rozpoznať základné identifikačné znaky relevantných náboženských systémov.

Identifikovať prejavy náboženskej neznášanlivosti.

Rozoznať prejavy sektárskeho myslenia.

Napísať jednoduchú filozofickú esej, s využitím znalostí z prvých dvoch tematických celkov.

Rozširujúce učivo

Učivo predmetu Spoločenskovedný seminár sa zhoduje so Štátnym vzdelávacím programom, neobsahuje rozširujúce učivo.

Prierezové témy/ medzipredmetové vzťahy

Spoločenskovedný seminár patrí do vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť spolu s dejepisom a geografiou. Medzipredmetové vzťahy sa budú týkať hlavne týchto predmetov. Ďalšie medzipredmetové vzťahy budeme rozvíjať aj prostredníctvom IKT, ktoré sú aplikovateľné v rámci predmetu: využívanie programu Word, Excel, PowerPoint pri tvorbe textov a prezentácií.

Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Voľba vyučovacích metód, foriem a techník je v kompetencii učiteľa, hlavným kritériom výberu je miera efektivity plnenia vyučovacieho cieľa, pričom budeme vhodne využívať alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania: skupinová práca, formy sebahodnotenia, využívanie IKT. Vybrané metódy budú veku primerané a budú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov.

Učebné zdroje

učebnice, odborná literatúra, náučné slovníky

Hodnotenie predmetu

Hodnotiť sa bude v zmysle Zásad hodnotenia a klasifikácie formou ústnych odpovedí a písomných testov.

Odporúčania pre vyučovanie/Zásady a odporúčania:

Vyučovanie Spoločenskovedného seminára vychádza z tendencie umožniť žiakom získať kompetencie a spôsobilosti, ktoré im poskytnú aktívnejší prístup a orientáciu v základných sociálnych oblastiach ako sú spoločnosť a občianstvo. Úlohou učiteľa je prekonať transmisívnu výučbu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov prevažne vysvetľujúcimi metódami. Zámerom učiteľa bude aplikovať postupy a metódy, ktoré kladú dôraz na aktívny prístup žiakov v procese hľadania, objavovania a vytvárania poznatkov. Je to proces, v ktorom sa má uplatniť žiakova vlastná činnosť, ktorá môže byť individuálna alebo kolektívna a ktorá v súlade so skúsenosťami a pod vedením učiteľa žiakom umožní získanie nových poznatkov, ale zároveň aj radosť z procesu poznávania.

<i>Cieľ</i>	<i>Téma</i>	Počet hodín	<i>Kompetencie</i>	<i>Vzdelávací štandard</i>	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
Poznávanie jednotlivých prvkov a základných identifikačných znakov náboženských systémov Identifikovanie prejavov náboženskej neznášanlivosti	Religionistika	10	kognitívne psychomotorické komunikatívne sociálne interpersonálne	Prvky náboženstva: - náboženská viera - náboženské symboly - náboženské praktiky Náboženské organizácie a spoločenstvá Náboženské systémy	- rozlíšiť medzi jednotlivými prvkami náboženstva a poznať ich význam - rozpoznať základné identifikačné znaky relevantných náboženských systémov - rozpoznať prejavy sektárskeho myslenia
Utváranie vlastného stanoviska k filozofickému textu a schopnosti postaviť vlastnú otázku na základe inšpirácie textom Vytváranie schopnosti identifikovať prvky filozofickej reflexie, vedeckého vyjadrovania, náboženského presvedčenia a ideologizmov v texte	Základné filozofické problémy	14	kognitívne hodnotová orientácia psychomotorické afektívne	Filozofia a mýtus Filozofické otázky a filozofické disciplíny Filozofia, veda, náboženstvo, umenie, ideológia Filozofické pojmy (predstava, mýtus, údiv, pojem, pochybnosť, ...)	- rozlíšiť základné znaky filozofie a mýtu - vedieť na základe filozofického textu sformulovať otázku, ktorú text rieši a zaradiť ju do filozofickej disciplíny - uviesť spoločné a rozdielny znaky filozofie a vedy, filozofie a náboženstva, filozofie a umenia, filozofie a ideológie
Utváranie schopnosti nájsť vo filozofických textoch odpovede filozofov na vybrané	Dejinno-filozofický exkurz	38	kognitívne psychomotorické interpersonálne hodnotová orientácia	Periodizácia dejín filozofie Znaky západnej filozofie a genéza základných filozofických stanovísk v jej	- uviesť ktoré témy, resp. problémy sú ťažiskové pre jednotlivé obdobia dejín filozofie

<p>základné otázky ontológie, gnozeológie a filozofickej antropológie, porovnať ich a zaujať vlastné stanovisko Získanie prehľadu v periodizácii dejín filozofie Rozlíšenie jednotlivých filozofických smerov a škôl</p>				<p>dejinách Hlavné otázky ontológie (pôvod a poriadok sveta, zmena a trvanie, pôvodné a odvodené, náhoda a nevyhnutnosť, jednotlivé a všeobecné) Hlavné otázky gnozeológie (poznateľnosť sveta, objektivita poznania, poňatie pravdy, zdroje a metódy poznania) Hlavné otázky filozofickej antropológie (príroda a kultúra, autentickosť, slobodná vôľa) Predstavitelia Pojmy (subjekt, objekt, arché, substancia – akcidencia, epistéme – doxa, agnosticizmus)</p>	<p>- vysvetliť príčiny zmien ťažiskových tém a problémov - identifikovať spoločné črty vlastné západnej filozofii ako celku, ktoré ju odlišujú od filozofického myslenia spätého s inou kultúrou</p>
<p>Samostatná tvorivá činnosť</p>	<p>Aktualizácia učiva</p>	<p>4</p>	<p>kognitívne sociálne komunikatívne</p>	<p>Práca s textami, s IKT</p>	<p>- napísať jednoduchú filozofickú esej s využitím znalostí s predchádzajúcich tematických celkov</p>